



8. funkční období

406

Návrh senátního návrhu zákona senátora Richarda Svobody a dalších, kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

2012

Parlament České republiky

Senát

8. funkční období

2012

N á v r h

senátního návrhu zákona,

**senátorů Richarda Svobody, Pavla Čáslavy, Jaroslava Kubery,
Daniely Filipiové, Karla Šebka, Pavla Eyberta, Jiřího
Oberfalzera a Lud'ka Sefziga,**

**kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb.,
o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých
souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon
č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb.,
o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých
souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů**

Návrh senátního návrhu zákona

ZÁKON

ze dne..... 2012,

kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky :

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o matrikách, jménu a příjmení

Čl. I

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 578/2002 Sb., zákona č. 165/2004 Sb., zákona č. 422/2004 Sb., zákona č. 499/2004 Sb., zákona č. 21/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 190/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 142/2012 Sb. a zákona č. 167/2012 Sb., se mění takto:

1. V § 69 se na konci textu odstavce 1 doplňují slova „ , pokud tento zákon nestanoví jinak“.
2. V § 69 odstavec 2 zní :
„ (2) Při zápisu uzavření manželství se na základě žádosti ženy, již se uzavření manželství týká, uvede v matriční knize příjmení ženy, které bude po uzavření manželství užívat, v mužském tvaru.“.
3. V § 69 odst. 3 se věta první nahrazuje větou „Při zápisu narození dítěte se na základě žádosti rodičů uvede příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru.“.
4. Za § 69 se vkládá nový § 69a, který zní :

„§ 69a

(1) Na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, se její příjmení uvede v mužské tvaru.

(2) Na základě žádosti rodičů se příjmení dítěte ženského pohlaví, které je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, uvede v mužském tvaru. Jde-li o dítě starší 15 let, připojí se k žádosti jeho souhlas, bez něhož nemůže ke změně tvaru příjmení dojít. Není-li jeden rodič znám, nebo je-li rodič pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo je mu výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, anebo je-li pravomocným rozhodnutím soudu rodič zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je

jeho způsobilost k právním úkonům omezena, zapíše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle žádosti druhého z rodičů.

(3) Žádost podle odstavce 1 nebo 2 lze podat u kteréhokoliv matričního úřadu nebo zastupitelského úřadu České republiky.

(4) Do poznámky matričního dokladu matriční úřad vyznačí, od kdy užívá nositelka příjmení své příjmení v mužském tvaru.

(5) Po vyhovění žádosti podle odstavce 1 nebo 2 se další matriční doklady, které se týkají nositelky příjmení v mužském tvaru, vydávají s příjmením v tomto tvaru.“

5. Za § 86 se vkládá nový § 86a, který zní :

„86a

Pokud po vyhovění žádosti podle § 69 nebo § 69a nositelka příjmení v mužském tvaru požádá, aby v matriční knize bylo toto její příjmení uvedeno v souladu s pravidly české mluvnice, posuzuje se taková žádost jako žádost o změnu příjmení. Stejným způsobem se posuzuje každá její další žádost o uvedení téhož příjmení v mužském tvaru.“

6. V § 87 odst.2 se slova „§ 69,“ nahrazují slovy „§ 69 odst. 2 nebo 3, § 69a odst.1 nebo 2, §“.

ČÁST DRUHÁ Změna zákona č. 165/2004 Sb.

Čl. II

V zákoně č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, se v čl. II body 2 až 7 zrušují a zároveň se zrušuje označení bodu 1.

ČÁST TŘETÍ Účinnost

Čl. III

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část :

Podle právní úpravy ve věcech matrik platné do 30.června 2001 (zákon č. 268/1949 Sb., o matrikách, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláška k tomu zákonu č. 22/1977 Sb., ve znění pozdějších předpisů) se při zápisu příjmení žen v matričních knihách a dokladech užívalo výlučně tvarů odpovídajících pravidlům českého pravopisu, resp. pravidlům pro přechylování stanoveným Ústavem pro jazyk český Akademie věd České republiky.

Změnu přinesl až stávající zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o matrikách“), který nabyl účinnosti k 1. červenci 2001. Výjimka ze zásady, že příjmení žen se tvoří v souladu s pravidly české mluvnice, se zprvu týkala relativně malého okruhu osob. Zákon o matrikách, ve znění účinném od 1.července 2001 do 15. dubna 2004 v § 69 umožňoval, aby na základě žádosti ženy bylo v matričním dokladu uvedeno její příjmení v mužském tvaru, avšak pouze za předpokladu, ukládá-li to mezinárodní smlouva. Dané zákonné ustanovení matriční úřady aplikovaly ve vazbě na Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin, uveřejněnou pod č. 96/1998 Sb., a ve vazbě na zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, který v § 7 zakotvuje právo příslušníků národnostních menšin na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny. V praxi to znamenalo, že o zápis příjmení bez koncovky „ová“ mohla požádat pouze státní občanka České republiky, která neměla českou národnost a která učinila prohlášení o příslušnosti k národnostní menšině v České republice.

Dnem 16. dubna 2004 nabyl účinnosti zákon č. 165/2004 Sb., kterým byl zákon o matrikách novelizován mimo jiné i v pasáži týkající se užívání příjmení žen. Na základě schválené změny byl okruh žen, které mohou požádat o zápis příjmení v mužském tvaru do matriční knihy, podstatně rozšířen. Uvedená zákonná úprava, která platí v nezměněné podobě dosud, zakládá oprávnění k podání takové žádosti pro všechny cizinky a v omezeném rozsahu i pro státní občanky České republiky. Česká státní občanka může podat žádost o uvedení příjmení v mužském tvaru v matriční knize, jen pokud má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině, pokud je její manžel cizinec, anebo pokud má jinou než českou národnost. Podání žádosti je především vázáno na konkrétní matriční událost – uzavření manželství nebo narození dítěte (§ 69 zákona o matrikách). Vedle toho může být žádost podána na základě rozhodnutí ženy, resp. jejích zákonných zástupců, jde-li o dítě, u kteréhokoliv matričního úřadu nebo zastupitelského úřadu České republiky (čl. II body 2 až 7 zákona č. 165/2004 Sb.)

Navrhovaný zákon si klade za cíl zrušit dosavadní zákonná omezení při podávání žádosti o zápis příjmení ženy v mužském tvaru do matričních knih a dokladů a otevřít tak možnost pro každou ženu bez rozdílu, zda jde o cizinku či státní občanku České republiky, aby se mohla na základě svého uvážení rozhodnout o podobě příjmení, které užívá.

Předložený návrh zákona není v rozporu s právem EU, protože problematika v něm upravená není v kompetenci Evropské unie. Je rovněž v souladu s Ústavou České republiky a s

mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, konkrétně s Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin, uveřejněnou pod č. 96/1998 Sb.

Předložený návrh zákona nemá přímý dopad do státního rozpočtu ani do rozpočtu krajů a obcí. Rovněž nemá žádný vliv na rovnost postavení mužů a žen a nebude mít negativní dopady na podnikatelské, sociální a životní prostředí.

Zvláštní část :

K čl. I bodu 1 :

V odstavci 1 § 69 zákona o matrikách je vyjádřena zásada, že příjmení žen se tvoří podle pravidel české mluvnice. S ohledem na navrhovanou možnost nositelek příjmení získat na základě žádosti z tohoto zákonného pravidla výjimku se do stávajícího textu daného ustanovení pro upřesnění doplňují slova „nestanoví-li tento zákon jinak“.

K čl. I bodu 2 :

Navrhovaná změna § 69 odst.2 zákona o matrikách umožňuje, aby v souvislosti s matriční událostí, jíž je uzavření manželství, bylo příjmení ženy uzavírající manželství zapsáno v matriční knize v mužském tvaru, pokud o to tato žena požádá. Mění se tak stávající zákonná úprava, která právo podat žádost omezuje a přiznává je pouze cizinkám a našim státním občankám, které mají nebo budou mít trvalý pobyt v cizině, jejichž manžel je cizinec, anebo mají-li jinou než českou národnost.

K čl. I bodu 3 :

Navrhovaná změna § 69 odst. 3 zákona o matrikách odstraňuje stávající omezení a umožňuje, aby v souvislosti s matriční událostí narození dítěte bylo na základě žádosti rodičů uvedeno v matriční knize příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru.

K čl. I bodu 4 :

V nově doplňovaném ustanovení § 69a zákona o matrikách se zakládá právo ženy na zápis jejího příjmení v mužském tvaru do matriční knihy. Stejně právo se přiznává dítěti ženského pohlaví, za něho jednají rodiče jako jeho zákonní zástupci. Provedení zápisu do matriční knihy není v daném ustanovení vázáno na konkrétní matriční událost, takže k němu může dojít kdykoliv na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je v matrice zapsáno v souladu s pravidly českého pravopisu, resp. na základě žádosti zákonných zástupců dítěte. Návrh dále řeší příslušnost úřadů k přijetí žádosti a postup matričních úřadů spojený s vyhotovováním matričních dokladů nositelek příjmení v mužském tvaru.

Nově doplňované ustanovení § 69a v zásadě koresponduje s platnou právní úpravou, která je zcela nesystémově zařazena v přechodných ustanoveních v čl. II bodech 2 až 6 zákona č. 165/2004 Sb., kterým byl novelizován zákon o matrikách. Oproti platné právní úpravě dochází v nyní předkládaném zákonném textu pouze ke zrušení stávajících omezení, pokud jde o okruh žadatelek o užívání příjmení v mužském tvaru.

K čl. I bodu 5:

Nově navrhované ustanovení § 86a zákona řeší situaci, kdy na základě žádosti bylo nositelce příjmení uvedeno v matriční knize příjmení v mužském tvaru, a ona posléze podá žádost, případně několik žádostí v časové posloupnosti, o vrácení jejího příjmení do podoby s přechýlením, či opětovně do podoby v mužském tvaru. Takové žádosti žadatelky, pokud se týkají téhož příjmení, budou posuzovány jako žádosti o změnu příjmení podle § 72 a násl. zákona o matrikách. Ve svých důsledcích to znamená, že žadatelka za vyřízení žádosti zaplatí příslušný správní poplatek. Úprava má zamezit opětovnému podávání žádostí o zápis téhož příjmení ženy v přechýleném nebo mužském tvaru, které nejsou ze strany žadatelky dostatečně uváženy.

Nově navrhované ustanovení § 86a je v zásadě obdobou platné právní úpravy, která byla nesystémově zařazena do přechodných ustanovení v čl. II bodu 7 zákona č. 165/2004 Sb., kterým byl novelizován zákon o matrikách.

K čl. I bodu 6:

Ustanovení § 87 odst. 2 zákona o matrikách v platném znění obsahuje taxativní výčet typů žádostí, u nichž správní orgán příslušný ve věcech matrik, resp. jména a příjmení nevydává správní rozhodnutí, pokud vyhoví žadateli v plném rozsahu. Do uvedeného taxativního výčtu se zařazují i žádosti o užívání příjmení žen v mužském tvaru, které budou podávány podle nově navrhovaného ustanovení § 69a zákona o matrikách.

K čl. II :

Navrhovanou novelou zákona č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dochází ke zrušení dosavadních přechodných ustanovení obsažených v čl. II bodech 2 až 7. Problematiku obsaženou v daných přechodných ustanoveních se navrhuje v pozměněném znění upravit přímo v zákoně o matrikách (viz čl. I body 4 a 5 tohoto návrhu), kam svou povahou patří. Z uvedeného důvodu je nutno inkriminovaná přechodná ustanovení ze zákona č. 165/2004 Sb. vypustit.

K čl. III :

Účinnost navrhované novely zákona o matrikách je nastavena tak, aby v legisvakanci lhůtě měli adresáti normy dostatečný časový prostor k seznámení se s přijatými změnami v oblasti užívání příjmení žen v mužském tvaru.

Platné znění
ustanovení zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o
změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a
zákona č. 165/2004 Sb., kterých se týká novelizace, s vyznačením
navrhovaných změn

I. Zákon o matrikách, jménu a příjmení

§ 68

Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu.

§ 69

(1) Příjmení žen se tvoří v souladu s pravidly české mluvnice, **pokud tento zákon nestanoví jinak.**

~~(2) Při zápisu uzavření manželství lze na základě žádosti ženy, již se uzavření manželství týká, uvést v matriční knize příjmení, které bude po uzavření manželství užívat, v mužském tvaru, jde-li o~~

- ~~a) cizinku;~~
- ~~b) občanku, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině;~~
- ~~c) občanku, jejíž manžel je cizinec;~~
- ~~d) občanku, která je jiné než české národnosti.~~

(2) Při zápisu uzavření manželství se na základě žádosti ženy, již se uzavření manželství týká, uvede v matriční knize příjmení ženy, které bude po uzavření manželství užívat, v mužském tvaru.

~~(3) Při zápisu narození dítěte lze na základě žádosti rodičů uvést příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru, je-li dítě~~

- ~~a) cizincem;~~
- ~~b) občanem, který má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině;~~
- ~~c) občanem, jehož jeden z rodičů je cizincem;~~
- ~~d) občanem, který je jiné než české národnosti.~~

Při zápisu narození dítěte se na základě žádosti rodičů uvede příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru. Není-li jeden rodič znám, nebo je-li rodič pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo je mu výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, anebo je-li pravomocným rozhodnutím soudu rodič zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, zapíše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle prohlášení druhého z rodičů.

(4) Při zápisu úmrtí cizinky se uvede v matriční knize příjmení ženy, již se zápis týká, v mužském tvaru, je-li jeho užívání prokázáno matričním dokladem, popřípadě jinou veřejnou listinou.

§ 69a

(1) Na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, se její příjmení uvede v mužské tvaru.

(2) Na základě žádosti rodičů se příjmení dítěte ženského pohlaví, které je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, uvede v mužském tvaru. Jde-li o dítě starší 15 let, připojí se k žádosti jeho souhlas, bez něhož nemůže ke změně tvaru příjmení dojít. Není-li jeden rodič znám, nebo je-li rodič pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo je mu výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, anebo je-li pravomocným rozhodnutím soudu rodič zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, zapíše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle žádosti druhého z rodičů.

(3) Žádost podle odstavce 1 nebo 2 lze podat u kteréhokoliv matričního úřadu nebo zastupitelského úřadu České republiky.

(4) Do poznámky matričního dokladu matriční úřad vyznačí, od kdy užívá nositelka příjmení své příjmení v mužském tvaru.

(5) Po vyhovění žádosti podle odstavce 1 nebo 2 se další matriční doklady, které se týkají nositelky příjmení v mužském tvaru, vydávají s příjmením v tomto tvaru.

§ 86

(1) Fyzická osoba, která má v matriční knize zapsána k 31. prosinci 1949 dvě jména, může před matričním úřadem prohlásit, že bude tato jména užívat. Má-li v této matriční knize zapsána více než dvě jména, může před matričním úřadem prohlásit, které jméno z těchto zapsaných jmen bude užívat jako druhé.

(2) Prohlášení se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu fyzické osoby, nebo matričním úřadem, v jehož knize narození jsou jména zapsána. Matriční úřad, v jehož knize narození nejsou zapsána jména, jichž se prohlášení týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození jsou jména zapsána. Toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.

86a

Pokud po vyhovění žádosti podle § 69 nebo § 69a nositelka příjmení v mužském tvaru požádá, aby v matriční knize bylo toto její příjmení uvedeno v souladu s pravidly české mluvnice, posuzuje se taková žádost jako žádost o změnu příjmení. Stejným způsobem se posuzuje každá její další žádost o uvedení téhož příjmení v mužském tvaru.

§ 87

(1) Pokud se žadateli podle § 12 vyhoví v plném rozsahu, rozhodnutí se písemně nevyhotovuje.

(2) Pokud se žadatelé podle § 5, § 8 odst. 6, § 8 odst. 7 písm. a), § 8 odst. 8, § 13, § 16 odst. 4, § 19, § 25 odst. 1 písm. a) nebo d), § 25 odst. 2, § 26 odst. 2 nebo 3, § 28, 45, 53, § 57 odst. 2, § 62 odst. 1, 3 nebo 5, § 63 odst. 2, § 64 odst. 1, ~~§ 69~~, § 69 odst. 2 nebo 3, § 69a odst. 1 nebo 2, § 70, 71 nebo § 86 odst. 1 nevyhoví v plném rozsahu, vydá se o tom rozhodnutí.

II. Zákon č. 165/2004 Sb.

Čl.II

Přechodná ustanovení

1. Matriční události, matriční skutečnosti, změny a opravy se ode dne vyhlášení tohoto zákona do 31.12.2005 mohou vést souběžně pomocí výpočetní techniky. Sbíрку listin podle § 8 odst. 1 tvoří v takovém případě též výtisk počítačového záznamu.

2. Na základě žádosti nositelky příjmení, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést její příjmení v mužském tvaru, jde-li

- a) o eizinku,
- b) o občanku, která má trvalý pobyt v cizině,
- c) o občanku, jejíž manžel je cizinec,
- d) o občanku, která je jiné než české národnosti.

~~3. Na základě žádosti rodičů lze uvést příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru, je-li jeho příjmení zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, je-li dítě~~

- ~~a) cizincem,~~
- ~~b) občanem, který má trvalý pobyt v cizině,~~
- ~~c) občanem, jehož jeden z rodičů je cizincem,~~
- ~~d) občanem, který je jiné než české národnosti.~~

~~Jde-li o dítě starší 15 let, připojí se k žádosti jeho souhlas, bez něhož nemůže ke změně tvaru příjmení dojít. Není-li jeden rodič znám, nebo je-li rodič pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo je mu výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, anebo je-li pravomocným rozhodnutím soudu rodič zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, zapíše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle žádosti druhého z rodičů.~~

~~4. Žádost podle bodů 2 a 3 lze podat u kteréhokoli matričního úřadu nebo u zastupitelského úřadu České republiky.~~

~~5. Do poznámky matričního dokladu matriční úřad vyznačí, od kdy užívá nositelka příjmení své příjmení v mužském tvaru.~~

~~6. Uvede-li se příjmení nositelky příjmení v mužském tvaru podle bodů 2 a 3, další matriční doklady se vydávají s příjmením v tomto tvaru.~~

~~7. Žádost o užívání příjmení v mužském tvaru lze podat pouze jednou. Veškeré další žádosti o uvedení téhož příjmení v mužském tvaru jsou posuzovány jako změna příjmení (§ 72 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů).~~

